

"Mezkûr zulmetleri izale eden iman nimetine 'Elhamdü lillâh' diye edilen hamd dahi bir nimet olduğundan, ona da bir hamd lâzımdır." Bu cümleyi izah eder misiniz?

İnsanın etrafında ve mahiyetinde sayısız nimetler vardır ve hepsi ayrı bir şükür ve hamd isterler. **Varlık, hayat, ruh, insanîyet, şuur** gibi şeyler, bütün insanların ortak ve geniş nimet halkalarıdır.

Yani insan yoklukta kalmadı, varlık sahasına getirildi, bu en büyük bir nimettir. Varlıklar içinde cansız kalmayıp hayata mazhar oldu, bu ikinci büyük nimet halkasıdır. Hayatlılar içinde ruha mazhar olmakla üçüncü büyük nimet halkasına mazhar oldu insan. Ruhlular içinde de hayvan olarak kalmayıp insanîyet nimetine mazhar olarak külli ve sayısız nimetlere kavuştu. İşte sayılan bu külli nimetler şükür ve hamd isterler.

Lakin bu nimetlerin nimet olduğu ve hepsine şükür ve hamdin gerekli olduğu hakikatini insan soyut aklı ile idrak edemiyor. Bütün bu nimetleri hissettirip, insanı şükre davet edecek en büyük nimet, iman ve hidayet nimetidir ki, bu nimet de ayrı bir şükür, ayrı bir hamd ister. Tıpkı hazineyi açan anahtarın önemi gibi; iman da bu külli nimetler hazinesinin bir anahtarı hükmündedir. İman anahtarı olmadan bu külli nimet halkalarının farkına varmak ve şükre gitmek adeta imkansızdır. Kafirlerin isyan ve şükürsüz hayatları bunun en somut bir delilidir.

Özet olarak, nimetleri nimet yapan ve bu nimetlerin sahibine minnet ve şükranı uyandıran iman ve hidayet nimetidir ki, bu da ayrıca bir hamd ve şükür ister.